

Sir I. W. Magill: Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın Gülhane Askeri Hastanesi'nde Geçirdiği Ameliyatın Anestezi Uzmanı

Sir I. W. Magill; The Anaesthetist of President Celal Bayar's Surgery in Gülhane Military Hospital

H. Volkan Acar

Ankara Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Anesteziyoloji ve Reanimasyon Kliniği, Ankara, Türkiye

Sir Ivan Whiteside Magill anestezi tarihinin en önemli kişilerinden birisidir. Ağırıklı olarak anestezi alet ve cihazları ile genel anestezi üzerine çalışmış olan Magill'in, anestezi dünyasına armağan etmiş olduğu çeşitli buluş, yöntem, alet ve uygulamalar vardır. Kendi ülkesinde kraliyet ailesi dahil çok sayıda ünlüye anestezi uygulamış olan Magill, ülkemizden de 3. Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın anestezi uzmanlığına üstlenmiştir.

Kaynaklara göre Cumhurbaşkanı Celal Bayar 17 Nisan 1955'te bir prostatektomi ameliyatı geçirmiştir. Ankara'da Gülhane Askeri Hastanesinde gerçekleştirilen bu ameliyatın cerrahı Dr. Terence Millin, anestezi uzmanı ise Dr. Ivan Whiteside Magill'dir.

Celal Bayar (1883-1986)

Milli Mücadele sırasında Atatürk'ün yakın çalışma arkadaşlarından birisi olan Celal Bayar, 1950-1960 tarihleri arasında ülkemizin 3. Cumhurbaşkanı olarak görev yapmıştır. Bu görevi yerine getirdiği süre içinde Celal Bayar'ın üniner yakınmalarının olduğu ve bu durumun zaman zaman kendisini zor duruma bıraktığı bilinmektedir.

Gazeteci Cihad Baban'ın anılarında yazdığına göre, 1955 Şubat'ındaki ziyarette Bayar, Irak Kralı Faysal'ın onuruna bir ziyafet verecektir. Yemeğin yapılacağı gece resmi heyetler ile "Irak'ın bütün büyük şahsiyetleri", ziyafetin verileceği sarayın girişinde toplanmış, devlet başkanlarının gelmesini beklemektedir. Ancak Bayar'ın yemeğe katılması geciktikçe gecikir. Olayın bundan sonrasını Baban, şu şekilde anlatır (1):

"Birden sarayın antresinde rüzgâr gibi bir havadis kulaktan kulağa dolaştı. Bayar rahatsızlanmıştı, yolculukta kendisine refakat eden özel doktoru Recai Ergüder telaşlıydı, Bağdat'ta Tıp Fakültesinde okuyan bir Türk gencini hastahanelere yolayarak numarasını söylediği bir sondayı aratıyordu. Bayar

sonradan Gülhane'de ameliyat olduğu prostatın ilk cilveleri ile karşı karşıya gelmiş, bir idrar tutulmasıyla karşılaşmıştı. ... Türk heyetine mensup olanlar da meraklanmışlardı, ama hiç kimse yukarı kata çıkarak Recai Ergüder'i rahatsız etmek istemiyordu. Saat 9 oldu, hâlâ ses seda yok... Dokuzu on geçte Recai Ergüder göründü, terliydi: "Ne ise" dedi "Badireyi atlattık, Bayar biraz sonra aşağıya inecek!"

On dakika sonra Bayar, sapsarı, acı çektiği yüzünden belli aşağıya indi, özür diledi, neşeli olmaya çalıştı, derhal sofraya oturduk, fakat iştahsızdı, yemek yiyemiyordu, nitekim ziyafetin sonuna doğru evvelce hazırlanan nutku da çok zorlukla, sesi titreyerek güç halle okudu."

Bu olay sonrasında Bayar Mart 1955'te "yeniden rahatsızlanmış ve Çankaya köşküne doktor celbedilmiştir". Köşkte yapılan bu muayenenin sonucuna göre "Cumhurbaşkanının prostatın rahatsız bulunduğu anlaşılmaktadır. Doktorlar kendisine sıkı bir perhiz tavsiye etmişlerdir" (2).

Yaşanan bu olayların ardından ise Nisan 1955'te Akis Dergisi şöyle yazar: "Bugünlerde, iyi bir tesadüf eseri olarak, tanınmış İngiliz mütehassısı Dr. Miller Atina'yı ziyaret edecektir. Mütehassıs oradan Türkiye'ye de gelecek ve Cumhurbaşkanını görecektir. Bir ameliyat gerektiği takdirde bu ameliyatın İngiltere'de yapılması kuvvetle muhtemeldir." (2).

Haberde adı "Miller" olarak yazılan kişi İngiliz Üroloji Uzmanı Prof. Dr. Terence John Millin'dir ve dünyada retropubik prostatektomi tekniğini ilk uygulayan ürologdur. Lancet'te 1945'de yayımlanan "Retropubic Prostatectomy: a new extravasical technique" makalesi ile tanıttığı bu yeni operasyon ise ona ömür boyu taşıyacağı ünü getirmiştir (3).

Geliş tarihi/Received : 22.02.2023

Kabul tarihi/Accepted : 10.04.2023

Yayın tarihi : 28.04.2023

*Yazışma adresi: H. Volkan Acar • hvacar@yahoo.com

H. Volkan Acar • 0000-0002-0603-3896

Atf: Acar HV. Sir I. W. Magill: Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın Gülhane Askeri Hastanesi'nde geçirdiği ameliyatın anestezi uzmanı. JARSS 2023;31(2):167-171.

Bu eser "Creative Commons Atıf-GayriTicari-4.0 Uluslararası Lisansı" ile lisanslanmıştır.

Dr. Millin ve Dr. Magill'in Türkiye'ye Gelişi

Haberin hemen ardından 14 Nisan 1955'te bir İngiliz doktorlar ekibi Bayar için ülkemize gelir. Bayar'ın ameliyatını gerçekleştirecek olan bu İngiliz heyeti Türkiye'ye iki grup hâlinde gelmiştir. Millin'in ekibinde yer alan anestezi uzmanı Dr. Magill ve "2 asistanı" uçakla gelirken Millin, eşinin uçak korkusu nedeniyle "beraberinde refikası ve katibesi olduğu halde" İstanbul'a trenle gelmeyi tercih etmiştir. Millin ve beraberindekiler (eşi, sekreteri, Dr. Magill ve iki asistan) İstanbul'a ulaştıkları günün akşamı yani 14 Nisan'da trenle Ankara'ya hareket ederler (4) (Şekil 1).

Celal Bayar'ın Ameliyat Öncesi Muayenesi

Ankara'ya 15 Nisan 1955 sabahı ulaşan Millin aynı gün Cumhurbaşkanı'na muayene eder ve ameliyat kararı alır: "Derhal Çankaya'ya giden Millin bir mütehassıslar heyetinin iştirakiyle Cumhur Reisimiz Celal Bayar'ı muayene etmiştir. Bu muayene neticesinde Bayar'ın derhal ameliyat olmasına karar verilmiştir" (5).

Konuyla ilgili olarak Başbakanlık tarafından da resmi bir tebliğ yayınlanır: "Şehrimizde misafir bulunan Prof. Dr. T. Millin ve Dr. W. Magill'in de iştirakiyle Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekili Dr. Behçet Uz'un başkanlığında toplanan mütehassıslar heyeti tarafından muhterem Reisicumhurumuz Celal Bayar hakkında yapılan konsültasyon neticesinde kendileri için bir cerrahi müdahalenin faydalı olacağına ve sıhhi durumlarının her bakımdan böyle bir müdahaleye müsait bulunduğu karar verilmiştir." (6).

Bu tebliğdeki "sıhhi durumlarının her bakımdan böyle bir müdahaleye müsait olduğuna karar verilmiştir" ifadesi, ürolojik muayene yanında Cumhurbaşkanı'na preoperatif anestezi değerlendirmesi de yapıldığını düşündürmektedir. Hem "mütehassıslar heyetinde" adının geçiyor olması hem de preoperatif değerlendirme notunun bulunması bir araya getirildiğinde, Celal Bayar'ın preoperatif muayenesinin Dr. Magill tarafından yapılmış olduğu kabul edilebilir.

Cumhuriyet gazetesi haberi şöyle verir: "Prof. Millin'in söylediğine göre Bayar'ın ameliyatı bir seansta yapılacak ve 20-25 dakika sürecektir. Cumhurreisininin 8-10 günde tamamen iyileşeceği gene Prof. Millin tarafından bildirilmektedir" (5).

Celal Bayar Ameliyat İçin Gülhane'de

Cumhurbaşkanı 16 Nisan 1955 günü hastaneye yatar ve tetkikleri tamamlanır: "Operatör Millin ve asistanları, Cumhurbaşkanından kan alarak tahlil etmişlerdir" (7).

Ameliyat ise 17 Nisan 1955 Pazar günü gerçekleştirilir. Haberlere göre Bayar'a "saat 10 da Gülhane Askeri Hastanesinde, dünyaca tanınmış İngiliz Dr. Millin tarafından muvaffakiyetli bir prostat ameliyatı yapılmıştır" (8). Ameliyat süresini Akşam

Şekil 1. Dr. Millin ve Dr. Magill'in Türkiye'ye gelişi.

Gazetesi “20 dakika” (8), Cumhuriyet Gazetesi ise “18 dakika” olarak belirtir (9).

Millin ameliyattan sonra gazetecilerin sorularını da yanıtlamış ve ameliyatın başarılı geçtiğini, “*Cumhur reisimizin sıhhatinin gayet iyi olduğunu ve bir hafta zarfında iyileşeceğini*” açıklamıştır (7). Bayar’a yapılan ameliyat hakkındaki en ayrıntılı tıbbi bilgiler ise Akis Dergisi’nde yer alır (10):

Geçen Pazar günü, Gülhane hastahanesinin hususi bir odasında Cumhurbaşkanı Celâl Bayar, saat 10.50’de gözlerini açtı ve etrafında bulunanlara tebessüm etti.

Sayın Cumhurbaşkanı Celal Bayar mustarip bulunduğu prostat ameliyatını muvaffakiyetle geçirmiş ve İngiliz mütehassıs Prof. Dr. Millin gazetecilere ameliyattan sonra neticeyi “fevkalâde” kelimesiyle bildirmiştir.

Sabah saat 10’da Gülhane hastahanesinin ameliyat salonunda, Dr. Millin, yanında getirdiği anestezi mütehassısı muavin Dr. Magill ve hemşireleri olduğu halde hazırlıklara başlamıştı. Ayrıca, Prof. Recai Ergüder, Prof. Behçet Sabit, Prof. Ekrem Şerif Egeli ve Dr. Ali Eşref ameliyat salonunda bulunuyorlardı. Büyük Millet Meclisi Başkanı Refik Koraltan ve Başbakan Adnan Menderes ameliyat salonunun yanındaki bir odada idiler. Ameliyata saat 10 da başlanıldı. Anestezi ameliyesi beş dakika devam etti, Millin’in yardımcısı Dr. Magill Cumhurbaşkanıya kolundan anestezi yaptı, daha sonra az miktarda oksijen ile protoksiti kombine ederek nefes yoluyla tatbik etti, bayılma beş dakika içinde oldu.

Ameliyat bayılma ânından sonra, yarım saat kadar devam etti ve Cumhurbaşkanı hususi odasına nakledildikten kısa bir müddet sonra gözlerini açtı ve tekrar uykuya daldı. Verilen izahata göre, ameliyat tam bir mükemmeliyet içinde geçmiş, bu gibi hallerde karşılaşılabilecek en basit anormallikler görülmemiş, rahatsızlığın sadece bir gudden şişmesinden ibaret olduğu müşahade edilmişti.

Cumhurbaşkanına ilk olarak Büyük Millet Meclisi Başkanı ve Başbakan geçmiş olsun demişlerdir. Öğleden sonra, Hükümet üyeleri ve parti temsilcileri Gülhane hastahanesine gelmişlerdir. Cumhurbaşkanı bu sırada uyuduğu için, C.H.P. Genel Başkanı İsmet İnönü ve Genel Sekreter Kasım Gülek acil şifalar temennilerini bizzat bildirememişler, defteri mahsusu imzalararak hastahanedan ayrılmışlardır.

Ameliyat gecesi, Cumhurbaşkanı Celâl Bayar, Adnan Menderes ile bir müddet görüşmüştür. Cumhurbaşkanı’nın hastahane de altı veya yedi gün kalacağı tahmin edilmektedir. Sıhhi durumları ilk günden itibaren mükemmel bir seyir takip etmiştir. AKİS, sayın Cumhurbaşkanıya geçmiş olsun der, âcil şifalar temenni eder.

Ameliyat Sonrası

Bayar’ın hastanede yattığı süre içinde kamuoyu sürekli olarak bilgilendirilmiştir. Anadolu Ajansı’nın yayımladığı bildirimlerde Cumhurbaşkanı’nın sağlık durumu günbegün kamuoyuna aktarılır. Postoperatif 6. gün olan 23 Nisan 1955 günü, “*Riyaseticumhur Baştabipliğinden*” yapılan bir açıklama ile “*ameliyatın tedavi safhası bitmiş*” olduğu için artık “*sıhhi bülten*” yayınlanmayacağı duyurulmuştur. Buna göre Cumhurbaşkanı, “*bir haftalık nekahat devresini*” Gülhane’de geçirmeye devam edecektir (11). Sonunda 28 Nisan 1955 günü Bayar Gülhane’den taburcu edilir.

Celal Bayar’ın Anestezi Uzmanı Sir Ivan Whiteside Magill (1888-1986)

Haberlerde Magill’den “*profesörün anestezi Dr. I.W. Magill*” (5), “*Prof. Dr. Millin’in anestezi Dr. I. W. Magill*” (4), “*Doktorun bütün ameliyatlarında anestezi yapan Dr. Magill*” (12) olarak söz edildiği görülür.

Hatta bazı haberlerde Magill’in sözlerine de yer verilmiştir. İngiliz ameliyat ekibi İstanbul’a ulaştığında gazetecilere konuşan Magill, prostat ameliyatlarının “*billhassa üstat Millin’in elinde*” tehlikeli olmadığını, “*on beş yirmi dakika kadar*” sürdüğünü ve hastanın ameliyattan sonra “*on gün kadar*” yatmasının gerektiğini açıklamıştır (12). Magill, Millin’in cerrahi bilgi ve becerisi konusunda da şu yorumu yapar: “*Eğer ben ameliyatı icab ettirecek bir prostat hastalığından mustarip olsaydım, bütün dünyayı dolaşıp Prof. Dr. Millin’i bulurdum. Devlet Başkanınızın emin ellerde olacağından şüphe etmeyiniz*” (4).

Dr. Magill 1888’de Kuzey İrlanda’da doğmuş, Tıp Fakültesi mezuniyetinden kısa süre sonra I. Dünya Savaşı başlayınca Ordu’ya katılıp Fransa cephesine gönderilmiştir. Magill’in daha Tıp Fakültesi öğrenciliği sırasında anesteziye ilgi duyduğu ve 60 kadar hastaya anestezi uyguladığı bilinmektedir (13). Anestezi alanında fazla deneyimi olmamasına karşın, fakülteden kendisine verilen bir sertifikada anestezi uygulamış olduğunun belirtilmiş olması ve orduya girerken doldurduğu formda kendisini anestezi uzmanı olarak tanımlamış olması, Magill’in anestezi alanında önünü açan olaylardır (14).

Savaş sonrası 1919’da, Londra yakınlarındaki Queen Mary Hastanesi’nde göreve başlayan Magill’in yıldızı, buradaki dört yıllık dönemde parlar (15). Dr. Rowbotham ile birlikte hastanenin anestezi ekibini oluşturan Magill, bazıları bugün bile kullanımda olan birçok uygulamaya imza atmıştır. Magill’in kullanıma sokmuş olduğu endotrakeal tüp, Magill forseps ve “*sniffing pozisyonu*” gibi anestezi alanının en yenilikçi buluşları, bu dönemdeki cerrahi koşulların zorlamasıyla ortaya çıkmış uygulamalardır.

Çünkü Magill’in çalıştığı bu hastane, savaşta çene ve yüz bölgesinden yaralanan askerlerin plastik cerrahi müdahalelerinin

yapıldığı bir merkez konumundaydı. Bu askerlerin tedavileri için yapılması gereken ameliyatlara, o zamana kadar yapılanlardan daha geniş kapsamlı, daha uzun süren ve daha derin anestezi düzeyleri gerektiren ameliyatlara oluyordu. Bu durum ise o zamana kadar uygulanan anestezi uygulamalarını yetersiz kılmaktaydı.

Magill göreve başladığında, hastanede anestezi amacıyla rektal ya da insuflasyon yoluyla eter uygulandığını gördü. Rektal eterin dezavantajı, hem etkisinin geç başlaması hem de hastanın postoperatif dönemde derlenme süresinin 24 saate kadar uzayabilmesiydi. Eter, intratrakeal insuflasyon yöntemiyle uygulandığında 22 Gauge inceliğinde nazal kateterler trakeaya ilerletiliyor ve hastaya oksijen/eter karışımı veriliyordu. Bu yöntemdeki temel sorunlar ise anestezi derinliğinin stabil olmaması ve belirlenememesi, ameliyat sırasında cerrahın ve ameliyathane ekibinin anestezi gazlarına maruz kalması ile eterin yanıcı özelliğinden dolayı yangın riskinin mevcut olmasıydı. Bu sorunları ortadan kaldırmak için, ikinci bir kateter ilerletmek ve farekse spanç koymak gibi uygulamalar yapılmaktaydı. Günümüzde yaygın olarak kullanılan eğri uçlu Magill forseps de aslında öncelikle, bu ikinci kateterin ilerletilmesi için tasarlanmıştır (15).

Farekse ve trakeaya ilerletilen bu nazal kateterler, bir süre sonra daha geniş lümenli lastik tüplerin kullanımını gerekli kılmıştır. Magill ve Rowbotham'ın bu amaçla geliştirdiği ve Magill tüpü adıyla bilinen kafsız tüpler ise bugün genel anestezinin ayrılmaz bir parçası hâline gelen endotrakeal tüplerin ilk örneğidir (14). Magill bu hastanede, eterin inhalasyon yoluyla kullanımı için, içinde manometre, termometre ve güvenlik valfi içeren vaporizatörler oluşturmuştu. Bu cihazlarla oksijen yanında kloroform ve azot protoksit de verilebiliyordu (15). Ayrıca, boynun fleksiyona, başın ekstansiyona getirilmesi olarak tanımlanan ve bugün de kullanılmaya devam edilen "sniffing pozisyonu" da, Magill'in kör nazal entübasyon için geliştirmiş olduğu bir tekniktir (15). Bunun yanında, trakeal tüp ile eter devresini birbirine bağlamak için geliştirdiği metal dirsek, hâlen kullanılan uzatma ya da dirsek parçalarının öncülüdür (15).

Savaşta yaralanmış olup ameliyat olması gereken askerlerin sayısı giderek azalmaya başlayınca Magill hastane değiştirmiş ve 1923'de Londra'daki Brompton Hastanesi'ne geçmiştir. Göğüs cerrahisi ameliyatlarının yapıldığı bu hastanede de Magill, anesteziye olan katkılarını sürdürmüş; henüz çift lümenli tüplerin mevcut olmadığı bir dönemde kafalı endotrakeal tüpler ve endobronşiyal blokerler geliştirerek, göğüs cerrahisinin de ameliyat alanını genişletmiştir (14).

Magill yenilikçi uygulamaları ile cerrahları farklı bir sınıfa dahil etmiş ve onlara sınıf atlatmıştır. Yani daha önce yapılması mümkün olmayan birçok ameliyat, Magill'in anesteziye getirdiği yenilikler ve katkılar sayesinde artık yapılabilir hâle gel-

miştir (16). Queen Mary Hastanesi'ndeki ameliyatları gerçekleştiren ve plastik cerrahinin kurucusu sayılan Harold Gillies, trakeal entübasyonun tarihsel önemini şu sözlerle açıklar: "Plastik cerrahinin kurulması, Magill ve onun tüpü sayesinde gerçekleşmiştir. Bu tüp olmadan bu gelişmenin yaşanması mümkün olamazdı" (17).

Royal Society of Medicine'in Anestezi Bölümü Başkanlığı görevinde de bulunmuş olan Magill, bu alanda çalışan hekimlere İngiltere'de ilk kez anestezi "Board" sertifikasının verilmesini sağlamıştır (17).

Tıbbaya yaptığı katkılar nedeniyle 1946'da İngiltere Kralı tarafından şövalye ilan edilmiş olan Sir Ivan Magill, dünyanın farklı ülkelerinden çok sayıda fahri doktora ve onur üyeliklerinin, ayrıca birçok madalya ve ödülün de sahibidir (14).

SONUÇ

Anestezi tarihi literatürü incelendiğinde, Dr. I.W. Magill'in dönemin Cumhurbaşkanı Celal Bayar'a anestezi uyguladığına ilişkin bir bilgiye rastlanmamıştır. Yazılı basın arşivlerinden edindiğimiz bilgilere göre ise anestezi tarihinin en önemli isimlerinden olan Dr. I. W. Magill, üroloji uzmanı T.J. Millin ile Türkiye'ye gelmiş ve prostatektomi operasyonu için 3. Cumhurbaşkanı Celal Bayar'a anestezi uygulamıştır. Bu da ülkemiz açısından anestezi tarihinin önemli olaylarından birisi olarak kayda geçirilmesi gereken önemli bir olaydır.

YAZAR KATKILARI

Çalışmanın fikri ve tasarımı, veri toplama, makale taslağının hazırlanması, makalenin kritik revizyonu yazara aittir. Yazar (HVA) sonuçları gözden geçirmiş ve makalenin son hâlini onaylamıştır.

KAYNAKLAR

1. Cumhuriyet Gazetesi 18.07.1969, Erişim: <https://egazete.cumhuriyet.com.tr>. Erişim tarihi: 10.10.2022.
2. Akis Dergisi 02.04.1955, Erişim: http://www.inonuvakfi.com/akis/1955_47.pdf. Erişim tarihi: 21.05.2022.
3. Millin T. Retropubic prostatectomy; a new extravesical technique; report of 20 cases. Lancet 1945;2(6380):693-6.
4. Cumhuriyet Gazetesi 15.04.1955, Erişim: <https://egazete.cumhuriyet.com.tr>. Erişim tarihi: 10.10.2022.
5. Cumhuriyet Gazetesi 16.04.1955, Erişim: <https://egazete.cumhuriyet.com.tr/>. Erişim tarihi: 10.10.2022.
6. Akşam Gazetesi 16.04.1955, Erişim: <https://dspace.ankara.edu.tr/xmlui/handle/20.500.12575/37939>. Erişim tarihi: 05.06.2022.
7. Akşam Gazetesi 17.04.1955, Erişim: <https://dspace.ankara.edu.tr/xmlui/handle/20.500.12575/37940>. Erişim tarihi: 05.06.2022.

8. Akşam Gazetesi 18.04.1955, Erişim: <https://dspace.ankara.edu.tr/xmlui/handle/20.500.12575/37941>. Erişim tarihi: 05.06.2022.
9. Cumhuriyet Gazetesi 18.04.1955, Erişim: <https://egazete.cumhuriyet.com.tr>. Erişim tarihi: 10.10.2022.
10. Akis Dergisi 23.04.1955, Erişim: http://www.inonuvakfi.com/akis/1955_50.pdf. Erişim tarihi: 21.05.2022.
11. Cumhuriyet Gazetesi 23.04.1955, Erişim: <https://egazete.cumhuriyet.com.tr/>. Erişim tarihi: 10.10.2022.
12. Akşam Gazetesi 15.04.1955, Erişim: <https://dspace.ankara.edu.tr/xmlui/handle/20.500.12575/37938>. Erişim tarihi: 05.06.2022.
13. Baskett P. The Resuscitation greats. Sir Ivan Whiteside Magill KCVO DSc (Hon). Resuscitation 2003;59(2): 159-62.
14. Nosker GS, Swan KG. Sir Ivan Magill: The Right physician in the right place at the right time. J Trauma 2007;62(4):1056-9.
15. Bowes JB, Zorab JSM. Sir Ivan Magill's contribution to anaesthesia. In: Ruprecht J, van Lieburg MJ, Lee JA, Erdmann W, editors. Anaesthesia: Essays on Its History. Berlin: Springer, 1985;13-7.
16. Obituary. Ivan Whiteside Magill. Lancet 1987;1:55.
17. Obituary. Sir Ivan Magill. Br Med J (Clin Res Ed) 1987;294:62.